

การศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

THE STUDY OF PROCESS AND RESULTS OF SCHOOL COMPETENCY-BASED CURRICULUM DEVELOPMENT

บังอร เสรีรัตน์¹ นาฏฤดี จิตรรังสรรค์² เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ³ กุณฑลวี บริรักษ์สันติกุล⁴ เรวณี ชัยเขาวรัตน์⁵ สุมาลี เชื้อชัย⁶
วรลักษณ์ ชูกำเนิด⁷ อีรศักดิ์ จิระตราชู⁸ ทิพย์วรรณ หงกะเชิญ⁹ วาทีณี จันมี¹⁰ และฮุสนา เงินเจริญ¹¹
Bang-orn Sereerat¹ Nadrudee Chitrangsan² Chalermchai Phanthaler³ Khuntalee Borirasontikul⁴
Rewanee Chaichaowarat⁵ Sumalee Chuachai⁶ Woralak Chookamnerd⁷ Teerasak Chiratrachoo⁸
Tippavan Hongkachern⁹ Watinee Chanmee¹⁰ and Hussana Ngoencharoen¹¹

^{1,9,10} คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

² โรงเรียนสุจิตปุลี

³ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

⁴ โรงเรียนปรัชชาธร

⁵ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

⁶ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁷ โรงเรียนวรพัฒน์

⁸ นักวิชาการอิสระ

¹¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระยงค์ เขต 2

^{1,9,10} Faculty of Education, Bansomdet Chaopraya Rajabhat University

² Sujipuli School

³ Academic and Education Standards Bureau, Office of the Basic Education Commission

⁴ Pratchatorn School

⁵ Faculty of Education Udon Thani Rajabhat University

⁶ Faculty of Education, Srinakharinwirot University

⁷ Warraphat School

⁸ An Independent Scholar

¹¹ Rayong Educational Area District Office 2

E-mail: bungon.se@bsru.ac.th

Received: July 10, 2024

Revised: December 12, 2024

Accepted: February 16, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 2) ศึกษาปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และ 3) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย สถานศึกษาที่เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้มี 40 แห่ง เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเตรียมความพร้อม ระยะการเก็บข้อมูลดำเนินการ

และระยะการวิเคราะห์และสรุปข้อมูล จัดทำรายงานการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ สถิติบรรยาย และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้น ประกอบไปด้วย กระบวนการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาใน 7 ด้าน 2) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความสำเร็จคือ ผู้บริหาร ครู ระบบการดูแลช่วยเหลือครู แหล่งเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ ปัญหาอุปสรรคในการทำงานที่สำคัญ คือการขาดความเข้าใจแนวคิด แนวทางการทำงาน และ 3) ข้อเสนอเชิงนโยบาย พบว่า หน่วยงานส่วนกลาง และส่วนจังหวัด/พื้นที่ ควรจัดระบบที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน จัดทรัพยากรสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และการจัดพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ส่วนข้อเสนอแนะของสถานศึกษา ควรจัดระบบกลไกสนับสนุนการดำเนินการ เตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตร และจัดทำรายละเอียดหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

คำสำคัญ

หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ สมรรถนะ กระบวนการ

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the process of developing a school competency-based curriculum 2) to study support systems and obstacles in working to develop a school competency-based curriculum, and 3) to prepare policy suggestions. There were 40 schools participating in this research. The tools for this research were questionnaires, interviews form, and focus groups form. The research process was divided into 3 phases: the preparation phase; the data collection phase and the phase of data analysis summary and prepare research report. Data analysis used descriptive statistics and content analysis.

The results of the research found that 1) the process of developing a school competency-based curriculum included a process of school preparation in 7 areas and the most difficult aspect was competency-based assessment, 2) important factors that caused success were administrators, teachers, teacher care and support systems learning resources and learning networks, while important obstacles was a lack of understanding of concepts and guidelines about school competency based curriculum, and 3) policy suggestions of central and provincial/area agencies were organizing related systems clearly , organize resources to support the development of the school competency based curriculum and organize a space to exchange knowledge with various learning networks . Suggestions of schools were to organize a support system of operations and prepare for curriculum development, and the details of the curriculum.

Keywords

School Competency-Based Curriculum, Competency, Process

ความสำคัญของปัญหา

ในปี พ.ศ. 2560 คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี โดยได้มีการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่ผ่านมา พบข้อมูลสำคัญที่เป็นภาวะวิกฤตอย่างยิ่งยวด จึงกำหนดให้ดำเนินการศึกษาหาแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาด้านต่าง ๆ ในส่วนหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นด้านหนึ่งที่ถือว่าอยู่ในภาวะวิกฤติ นั้นได้มอบหมายให้คณะกรรมการด้านการจัดการเรียนการสอนดำเนินการศึกษาให้ครอบคลุมทั้งด้านหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งจากการศึกษาและการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งการศึกษาดูงานในโรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ ทำให้คณะกรรมการด้านการจัดการเรียนการสอนได้ข้อมูลปัญหาหลายประการ และได้มีข้อเสนอให้มีการปรับหลักสูตรและการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน โดยหลักสูตรต้องพัฒนาเด็กไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ประเทศและโลก ในยุคปัจจุบันและอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตรอบด้าน ที่ทำให้เด็กไทยต้องมีสมรรถนะชุดใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม

เพื่อให้เกิดผลในการทำงานคณะกรรมการด้านการจัดการเรียนการสอนได้มอบหมายให้มีการดำเนินการโครงการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นสำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อให้ได้กรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนขึ้น ต่อมาในปี 2564 ได้ดำเนินโครงการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6-4 สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อให้ได้กรอบสมรรถนะที่เหมาะสมครอบคลุมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและบรรลุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน รวมถึงข้อเสนอเชิงนโยบายในการนำกรอบสมรรถนะผู้เรียน สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ หลังจากนั้นได้มีการส่งต่อองค์ความรู้เพื่อการทำงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการดำเนินการพัฒนากรอบหลักสูตรการศึกษาฐานสมรรถนะต่อไป (Office of the Education Council, n.d.)

ต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงร่างกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น (Office of the Basic Education Commission, 2021) โดยคณะกรรมการชุดนี้ได้กำหนดให้มีสมรรถนะหลัก 6 ด้าน คือ การจัดการตนเอง การคิดขั้นสูง การสื่อสาร การรวมพลังทำงานเป็นทีม การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน อีกทั้งได้แต่งตั้งคณะกรรมการด้านต่าง ๆ เพื่อจัดทำรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้ง ร่างกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่างคู่มือการใช้กรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้นำรายละเอียดต่าง ๆ สู่การทดลองใช้ในสถานศึกษาที่สนใจ

สมัครเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่องในเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 8 จังหวัด ได้แก่ ศรีสะเกษ สตูล ระยอง เชียงใหม่ กาญจนบุรี นราธิวาส ยะลา และปัตตานี

ทั้งนี้สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะขึ้น หลังจากนั้นได้เสนอหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะผ่านคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเข้าสู่การพิจารณาถ้อยแถลงของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จำนวน 134 หลักสูตร เพื่อให้การพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะมีความเหมาะสม ถูกต้องตามหลักการก่อนที่คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจะให้ความเห็นชอบคณะกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารวิชาการ ในคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจึงได้วางระบบการทำงานหลายลักษณะดังนี้ 1) มีการจัดระบบการสื่อสารสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง 2) มีการจัดระบบ/แนวทางการพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 3) มีการจัดทำเกณฑ์การพิจารณาให้ความเห็นชอบหลักสูตรฐานสมรรถนะ ที่ประกอบด้วย เกณฑ์หลัก 7 ด้าน คือ ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน : ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้ และ 4) มีการคัดสรรบุคคลและจัดตั้งคณะทำงานพิจารณาถ้อยแถลงหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ในส่วนการจัดระบบ/แนวทางการพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้น เริ่มตั้งแต่การให้สถานศึกษาส่งหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะให้คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาพิจารณาถ้อยแถลงเบื้องต้นตามเกณฑ์ 7 ด้าน และคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับรายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ หลังจากนั้น คณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารวิชาการ ในคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และ สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ได้สร้างความเข้าใจแนวทางการทำงานพิจารณาถ้อยแถลงหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และจัดหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ให้คณะทำงานถ้อยแถลงหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ พิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะพิจารณาตามเกณฑ์ 7 ด้านโดยในระหว่างการทำงานได้จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มย่อยของคณะทำงานพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มย่อยของคณะทำงานพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะทำงานพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะกับคณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารวิชาการ หลังจากนั้น คณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารวิชาการเสนอผลการพิจารณาต่อในคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้ความเห็นชอบ และสำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสรุปผลการพิจารณาไปคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อแจ้งข้อมูล ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการทำงานในส่วนต่าง ๆ ต่อไป

จากการที่สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยมีเป้าหมายเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ในพื้นที่นั้น ถือเป็นนวัตกรรมสำคัญในการจัดการศึกษาด้านหลักสูตร และเป็นภารกิจที่ค่อนข้างหนักซึ่งต้องใช้ข้อเท็จจริง และเครือข่ายการทำงานอย่างหลากหลายจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม และ ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม และเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ นอกจากการศึกษาระบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม และ ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมแล้วยังสนใจศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และ ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานของสถานศึกษาต่าง ๆ นอกพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาร่วมด้วย

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษามีลักษณะอย่างไร
2. มีปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคใดบ้างในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
2. เพื่อศึกษาปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในด้านต่าง ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะเตรียมความพร้อมดำเนินการในช่วงเดือน พฤศจิกายน 2565 - มกราคม 2566
มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้
 - 1) ประสานข้อมูลต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 2) กำหนดเกณฑ์ และเลือกสถานศึกษาที่เข้าร่วมวิจัย
 - 3) ประสานงานสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมวิจัย
 - 4) พัฒนาเครื่องมือในการทำวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม โดยมีกระบวนการดังนี้ (1) ศึกษา ข้อมูลพื้นฐาน และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง (2) ยกร่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (3) ประชุมคณะทำงานพิจารณาเครื่องมือฉบับร่าง และปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้เหมาะสม (4) นำเสนอเครื่องมือในการวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจำนวน 3 ท่านพิจารณาความเที่ยงตรง ความเหมาะสม ตลอดจนภาษาที่ใช้

ผลพบว่าเครื่องมือทั้งแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่มมีความเหมาะสม สอดคล้องกับนิยามและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์

5) คัดเลือกผู้วิจัยร่วมในการเก็บข้อมูลในจังหวัดต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์สำคัญดังนี้ (1) เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ (2) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการวิจัย (3) เป็นผู้ที่มีความคุ้นเคยกับบริบทการทำงานในจังหวัด และ (4) ผู้วิจัยในแต่ละจังหวัดครอบคลุมกลุ่ม ครู ผู้บริหาร และนักวิชาการ

6) ประชุมสร้างความเข้าใจ จุดประสงค์ กระบวนการ เครื่องมือที่ใช้ และช่วงเวลาในการทำงาน

2. ระยะการเก็บข้อมูลในการเก็บข้อมูลดำเนินการในช่วงเดือน กุมภาพันธ์-มิถุนายน 2566 มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากสถานศึกษา 40 แห่งโดยเป็นสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม ในช่วงกุมภาพันธ์ 2566

2) ผู้วิจัยและ นักวิจัยร่วมแต่ละจังหวัดศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากแบบสอบถามและวางแผนการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

3) เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์เพื่อตรวจสอบข้อมูลผลการวิจัยและระดมความคิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากตัวแทนของครู ผู้บริหาร นักวิชาการ/ศึกษานิเทศก์ และผู้ขับเคลื่อนงานพัฒนาหลักสูตรของทุกจังหวัด จังหวัดละ 2 คน

3. ระยะการวิเคราะห์และสรุปข้อมูล จัดทำรายงานการวิจัย

ระยะการวิเคราะห์และสรุปข้อมูล จัดทำรายงานการวิจัย ดำเนินการในช่วงเดือน พฤษภาคม - กรกฎาคม 2566 มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้วิจัยพิจารณาจำแนก และสรุปข้อมูลที่ได้จากการสอบถามการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม โดยแบ่งข้อมูลที่ได้เป็น 4 ส่วน คือ (1) ข้อมูลพื้นฐาน (2) การเตรียมการก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ (3) การดำเนินการการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐาน และ (4) ข้อเสนอแนะ

2) จัดทำรายงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษา วิจัยในครั้งนี้ ใช้ สถิติบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1) ผลการศึกษา กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ พบว่า ประกอบไปด้วย กระบวนการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ได้แก่ (1) การสร้างความเข้าใจ และการทำให้เห็นความสำคัญ (2) การพัฒนาบุคลากร (3) การจัดตั้งคณะกรรมการผู้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (4) การศึกษาเอกสารและข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ (5) การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนา

หลักสูตร (6) การปรับกรอบความคิดของครูให้พร้อมในการเปลี่ยนแปลงและการทำงาน และ
(7) การศึกษาดูงาน/ตัวอย่างจากโรงเรียนอื่น ๆ

2) ผลการศึกษาปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1) ปัจจัยในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ คือนโยบายของ
สถานศึกษา โดยสถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปไม่ได้กำหนดว่าการดำเนินการจัดทำหลักสูตรต้องเป็นหน้าที่
ของครูทุกคน แต่สถานศึกษามีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ดูแลและพัฒนาหลักสูตร โดยเริ่มต้นจากการ
สร้างความเข้าใจร่วมกัน มีการระดมความคิดเห็นจากครูผู้สอนเกี่ยวกับภาพในอนาคต จุดเด่น และ
แนวทางทำงานพัฒนาสมรรถนะนักเรียน ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความสำเร็จที่ดังนี้ (1) ผู้บริหาร
มีวิสัยทัศน์ มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ (2) ครูบุคลากรมีความเข้าใจ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียน (3) มีระบบการดูแลช่วยเหลือครู (4) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน และ
เครือข่ายการเรียนรู้

2.2) ระบบสนับสนุนในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ การจัดทีมแกนนำจัดทำร่างหลักสูตร
สถานศึกษาฐานสมรรถนะ และนำมาให้คณะครูพิจารณาเป็นระยะ ๆ โดยพบว่าก่อนการพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้นมีการทดลองพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน มีการเรียนรู้จากกันและ
กัน และปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง โดยการดำเนินการดังกล่าวส่งผลอย่างชัดเจนต่อครูผู้สอนที่ทำให้
เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และครูผู้สอนสามารถนำหลักสูตร
สถานศึกษาฐานสมรรถนะไปใช้อย่างเข้าใจ ไม่เครียด และไม่กังวลในการทำงาน

นอกจากนี้พบว่าในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้นด้านที่
ดำเนินการยากที่สุดคือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ รองลงมาคือด้านการจัดทำ
หลักสูตรระดับชั้นเรียน : ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้ และด้านแนวทางการ
จัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามลำดับ

2.3) ปัญหาอุปสรรคในการทำงานที่สำคัญ มีดังนี้ (1) การขาดความชัดเจนในเชิง
นโยบาย และการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดฐานสมรรถนะ และหลักสูตรสถานศึกษาฐาน
สมรรถนะ (2) การขาดความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำผลลัพธ์การเรียนรู้ชั้นปี และคำอธิบาย
รายวิชา และ (3) การขาดความเข้าใจ และมีความกังวลเรื่องการทำแผนการเรียนรู้ และการนำไปใช้
ในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

3) ผลการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในด้านต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

3.1) ข้อเสนอแนะของหน่วยงานส่วนกลาง

ข้อเสนอแนะของหน่วยงานส่วนกลางมีดังนี้ 1) จัดระบบและผู้ปฏิบัติงานที่ชัดเจน
2) จัดทำกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคู่มือ /แนวทางการทำงาน 3) จัดระบบการพัฒนา
บุคลากร 4) จัดทำกฎหมาย ระเบียบ สอดคล้องกับการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ 5) จัดทำฐานข้อมูล
สำคัญ 6) จัดพี่เลี้ยงที่มีความพร้อมในการสนับสนุน ตลอดจนการจัดให้มีระบบการพัฒนาพี่เลี้ยง
7) ประสานเครือข่ายที่ช่วยสนับสนุนการทำงาน

3.2) ข้อเสนอแนะของจังหวัด/พื้นที่

ข้อเสนอแนะของจังหวัด/พื้นที่มีดังนี้ 1) การจัดทรัพยากรสนับสนุนการทำงานของโรงเรียนทั้ง ฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากกันและกัน พี่เลี้ยงที่มีสมรรถนะในการหนุนเสริม 2) การสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ทั้งการเตรียมความพร้อม ครูและผู้บริหารโรงเรียน ให้เห็นความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะ และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ การสร้างความเข้าใจหลักการแนวคิด แนวทางที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมีการฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้น 3) การเตรียมทีมพี่เลี้ยงทางวิชาการให้มีความพร้อม 4) การสนับสนุนข้อมูลพื้นฐานในการทำหลักสูตร ที่เป็นบริบทส่วนกลาง และส่วนจังหวัด 5) การสนับสนุนโรงเรียนในการจัดหา และจัดระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการทำหลักสูตร 6) การมีส่วนร่วมร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และการนำไปใช้ 7) การมีส่วนร่วมในการวางระบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา และจัดพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ

3.3) ข้อเสนอแนะของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะของสถานศึกษา มีดังนี้

1) สถานศึกษา ควรจัดระบบกลไกสนับสนุนการดำเนินการดังนี้ 1) ระบบกลไกด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจ ความรู้และทักษะสำคัญแก่บุคลากร 2) ระบบกลไกด้านการสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ 3) ระบบกลไกด้านการสร้างเครือข่ายและหุ้นส่วนการเรียนรู้ 4) ระบบกลไกด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2) สถานศึกษาควรเตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดทำรายละเอียดหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตร 4 ด้านคือ ความพร้อมของบุคลากร ความพร้อมด้านการเรียนรู้แนวคิดสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ ความพร้อมด้านการเรียนรู้กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านการจัดเตรียมข้อมูลบริบทพื้นฐานที่จำเป็นระดับต่าง ๆ 2) การจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะโดยอาจจะดำเนินการโดยผู้เกี่ยวข้องทุกคน หรือยกวางโดยทีมแกนนำ แล้วนำมาพิจารณา ร่วมกันก็ได้ และ 3) พิจารณากำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรให้สอดคล้องกับจุดเน้น และบริบทสถานศึกษา

อภิปรายผล

ในส่วนนี้ผู้วิจัยอภิปรายผลใน 2 ส่วนคือ 1) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และ 2) ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ดังนี้

1. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1) การเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่าสถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมในหลากหลายด้านก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยเฉพาะการสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง การสร้างเครือข่ายต่าง ๆ การเรียนรู้จากเครือข่ายและการแสวงหาความร่วมมือนั้น นับได้ว่าเป็นการดำเนินการที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในช่วงต้นที่เป็นปัจจัยขับเคลื่อนให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐาน

สมรรถนะเกิดความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lapboon (2009) ที่ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาหลักสูตรว่า จำเป็นจะต้องใช้ความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ทั้งครูชุมชนและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง ในการวางแผนอย่างเป็นระเบียบและรอบคอบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Office of the Education Council (2020) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนคือการสร้างการรับรู้ ความตระหนัก และความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรบนฐานข้อมูลบริบทรอบตัว

จากการเก็บข้อมูล พบว่า ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ในสถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไป มีกระบวนการพัฒนาที่ต่างจากสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม โดยจากผลการวิจัยที่พบว่าสถานศึกษาทุกแห่ง ในทุกพื้นที่ให้ความสำคัญกับข้อมูล บริบทรอบตัวและกำหนดเป้าหมาย แนวทางการทำงานที่มีความเฉพาะเจาะจง เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยเฉพาะในส่วนบริบทท้องถิ่นและชุมชนนั้นได้มีการกำหนดข้อมูลพื้นฐานในส่วนต้นของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะที่ละเอียดชัดเจนนั้น นับว่าเป็นมิติใหม่ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมเพราะจะช่วยสร้างความหมายและเชื่อมโยงกับท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งการทำงานในลักษณะนี้เป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะที่เป็นการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centric) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด และก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต เป็นการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกับบริบท ภูมิสังคม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของผู้เรียน ซึ่งทำให้การศึกษามีความหมายกับชีวิต Khammanee (2019)

3) การกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา

จากข้อมูลผลการวิจัยที่พบว่าองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษาประกอบด้วย 7 ด้าน และมีการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรเพิ่มเติมขึ้น ทำให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์ โดยเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2550) ที่ได้กล่าวว่างค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษาควรประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) จุดมุ่งหมาย 5) โครงสร้าง 6) คำอธิบายรายวิชา 7) หน่วยการเรียนรู้ 8) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4) องค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนายากที่สุด

จากผลการวิจัยที่พบว่าสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม และสถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปได้มีการดำเนินการทำงานพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาใน 7 ด้าน โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่ในพื้นที่นวัตกรรมให้ข้อมูลว่าด้านที่ดำเนินการยากที่สุดคือ ด้านแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรายละเอียดที่กำหนดในเอกสารร่างกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้นมีรายละเอียดไม่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการระดมความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Academic and Education Standards Bureau Office of the Basic Education Commission, 2022) ได้จัดขึ้นโดยผู้ใช้หลักสูตรเห็นว่าควรมี

การอธิบายและเพิ่มเติมข้อมูล /รายละเอียดการวัดและประเมินผล และเกณฑ์การเลื่อนชั้น การตัดสินผลการเรียนที่เป็นรูปธรรม และการเรียนต่อ และการย้ายโรงเรียนให้ชัดเจนมากขึ้น

5) กระบวนการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในพื้นที่ทั่วไป

จากข้อมูลผลการวิจัยที่พบว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปแตกต่างจากสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม โดยสถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปไม่ได้กำหนดว่าการดำเนินการจัดทำหลักสูตรต้องเป็นหน้าที่ของครูทุกคน แต่สถานศึกษามีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ดูแลและพัฒนาหลักสูตร โดยเริ่มต้นจากการสร้างความเข้าใจร่วมกัน มีการระดมความคิดเห็นจากครูผู้สอนเกี่ยวกับภาพในอนาคต จุดเด่น และแนวทางทำงานพัฒนาสมรรถนะนักเรียน และได้จัดทีมแกนนำจัดทำร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะและนำมาให้คณะครูพิจารณาเป็นระยะ ๆ โดยพบว่าก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้นมีการทดลองพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน มีการเรียนรู้จากกันและกัน และปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง โดยการดำเนินการดังกล่าวส่งผลอย่างชัดเจนต่อครูผู้สอนที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และครูผู้สอนสามารถนำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะไปใช้อย่างเข้าใจ ไม่เครียด และไม่กังวลในการทำงานนั้น การดำเนินการดังกล่าวเป็นการดำเนินแนวทางหนึ่งที่มีความเหมาะสม เป็นการพัฒนาหลักสูตรที่ใช้วิธีแบบรากหญ้า (Grass-roots approach) หรือเป็นแบบอุปนัย ตามแนวคิดของทาบบา (Taba, 1962) ซึ่งมีความเชื่อว่าหลักสูตรควรได้รับการออกแบบโดยครูผู้สอนมากกว่าพัฒนาจากองค์กรที่อยู่ในระดับสูง การพัฒนาหลักสูตรควรมีการ สนับสนุน และมีการป้อนข้อมูลจำนวนมากจากครูในการสร้างหลักสูตร เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน โดยตรง

2. ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1) ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน

จากข้อมูลผลการวิจัยที่พบว่าในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในครั้งนี้พบปัญหาเกี่ยวกับการขาดความชัดเจนในเชิงนโยบาย ขาดความชัดเจนในแนวทางดำเนินการ และขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้เกิดความเครียด และไม่มั่นใจในการทำงานนั้นและเสนอให้มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิชเนอร์ เวคเนอร์ (Tichnor-Wagner, 2018) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ในการทำงานพัฒนาหลักสูตรคือการที่นโยบายมีการเปลี่ยนแปลง และมีความไม่ชัดเจน ส่วนปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรคือหากหลักสูตรชาติมีการระบุวิธีการนำหลักสูตรไปใช้ มีการให้คำแนะนำหรือแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ที่ชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะสามารถเข้าใจเนื้อหาในหลักสูตรได้ง่ายยิ่งขึ้น และสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างถูกต้อง แต่หากหลักสูตรชาติมีความไม่ชัดเจน กำหนดเพียงเป้าหมาย และผลลัพธ์ของหลักสูตรชาติกว้าง ๆ โดยไม่บอกวิธีการนำไปใช้ในชั้นเรียนจริงอย่างไร การนำไปใช้ก็อาจจะไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการได้

2) ผู้บริหารที่เป็นผู้นำวิชาการ

จากข้อมูลผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร คือความเป็นผู้นำวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งพบได้ชัดเจนมาก ๆ ในสถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความเป็นผู้นำวิชาการและส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านหลักสูตรและการสอนนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา Office of the Education Council (2020) ที่ได้กล่าวว่าปัจจัยที่ทำให้การนำกรอบสมรรถนะไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้สำเร็จคือการที่ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ จัดสรรทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการทำงานของครู มีการจัดให้มีการทำงานแบบยืดหยุ่น เอื้อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะได้

3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกันเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงาน

จากข้อมูลผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร คือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบอย่างต่อเนื่องนั้น สอดคล้องกับจุดเน้นในการจัดการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ที่ได้ริเริ่มผลักดันให้ทุกโรงเรียนเริ่มดำเนินการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLCs) (Hairon & Dimmock, 2012) โดยให้กลุ่มครูพบกันเป็นประจำทุกสัปดาห์ นอกจากนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา Office of the Education Council, (2020) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนคือการร่วมมือ รวมพลังของครู และกระบวนการทำงานแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ

4) การสนับสนุนจากหน่วยงานและนักวิชาการภายนอก

จากข้อมูลผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร คือการได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการ พี่เลี้ยง และโค้ชที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรนั้น โดยมีการถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิชเนอร์ เวคเนอร์ (Tichnor-Wagner, 2018) ที่ได้วิเคราะห์และสรุปปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตร คือ ความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญจากนอกสถานศึกษา (External Experts) เช่น ความช่วยเหลือจากกระทรวงที่ดูแลการศึกษา หรือจากมหาวิทยาลัยที่สามารถให้ความช่วยเหลือ ในการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ได้ และการจัดอบรมที่ให้ความช่วยเหลือ แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา Office of the Education Council, (2020) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานคือการมีที่ปรึกษาทางวิชาการจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ชี้แนะประจำโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางในการจัดระบบการพัฒนาหลักสูตร กรอบการดำเนินงาน และคู่มือในการพัฒนาหลักสูตรที่ชัดเจน

2. ควรให้ความสำคัญกับระบบการพัฒนาบุคลากร เนื่องจากระบบสนับสนุนในการพัฒนาหลักสูตรอันได้แก่ทีมผู้ดำเนินงานนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญ

3. ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้และฐานข้อมูลที่สอดคล้องกับการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิจัยศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียนในบริบทต่าง ๆ

2. วิจัยศึกษาระบบกลไก การหนุนเสริมในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ในสถานศึกษาที่มีบริบทที่แตกต่างกัน

3. วิจัยศึกษาแนวทางการวัด ประเมินผลฐานสมรรถนะ ที่สอดคล้องกับแนวทางในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

4. วิจัยศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

5. วิจัยศึกษาระบบการทำงานของโค้ช หรือพี่เลี้ยงในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน และมีบริบทต่างกัน

6. วิจัยศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงบริบทชุมชน ท้องถิ่น วิถีชีวิต กับการจัดการศึกษา ทั้งในลักษณะการนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้

7. วิจัยศึกษาลักษณะการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

References

- Academic and Education Standards Bureau. Office of the Basic Education Commission. (2022). **phon k̄an sarup phon k̄an radom khwāmkhithen khōṅg phūchai rā ngok rōp laksūt k̄ansuksa naphum thān** [Results of the brainstorming session summary from users of the draft basic education curriculum framework]. Unpublished manuscript.
- Academic and Education Standards Bureau. Office of the Basic Education Commission. (n.d.). **khōṅgk̄an wichai phon k̄an thot lōṅg chai krōp samatthana phū rian radap prathom suksa pī thī sī hok samrap laksūt k̄ansuksa naphum thān** [Research Project: Results of Implementing Learning Competency Framework for Primary School Students Grades 4-6 for Basic Education Curriculum]. Unpublished manuscript.

- Bureau of Standards and Learning Development. (2010). *næōthāng kānbōrihān čhatkān laksūt tām laksūt kæn klāng kānsuksā naphūn thān Phutthasakkarat sōngphanharōjhasip'et* [Guidelines for curriculum management according to the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551]. 2nd Ed. Bangkok: Agricultural Co-operative Federation of Thailand, Ltd. Publishing.
- Hairon, S., Chua, C. S. K. & Neo, W. L. (2018). School-based curriculum development in Singapore: A case study of a primary school. *Asia Pacific Journal of Education*. 38(4), 518-532.
- Khammanee, T. (2019). *samatthana lak pan dek Thai chalāt rū yū dī mī suk mī khwāmsāmāt sūng læ saichai sangkhom* [Core competency: Developing Thai children to be knowledgeable, live well and happily, have high capabilities, and be socially conscious]. Unpublished manuscript.
- Lapboon, P. (2009). *kānpramōen laksūt sathan suksā rōng rian bān tanyong kā bō chai phatthana klum sara kānriānrū sangkhommasuksā satsana læ watthanatham* [The Evaluation of School-Based Curriculum of Social, Religious, and Cultural Studies in Ban Tanyong Ka Boi Chaipattana School]. Master's Thesis. Songkhla Rajabhat University.
- Office of the Education Council. (2020). *rāingān phon kānphatthana krōp samatthana lak phū rian radap prathom suksā pī thī sī - hok samrap laksūt kānsuksā naphūn thān* [Report on the development of core competency framework for students in grades 4-6 for the basic education curriculum]. Bangkok: Bureau of Standards and Learning Development, Office of the Education Council.
- Office of the Education Council. (2022). *rom wō. suksā ... prakāt doēn nā prap laksūt kānsuksā naphūn thān nēn kānphatthana samatthana dek Thai hai sāmāt khīt pen thampen khaochai rākthān withī chiwit bæp Thai læ pen phonlamuang dī rūām sāngsan sangkhom* [The Minister of Education announces moving forward with adjusting the basic education curriculum, focusing on developing Thai children's competencies to be able to think critically and take action, understand the foundations of Thai way of life, and be good citizens who contribute to society's development]. <https://www.obec.go.th/archives/452016>
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World.

- Tichnor-Wagner, A., Allen, D., Socol, A. R., Cohen-Vogel, L., Rutledge, S. A. & Xing, Q. W. (2018). Studying Implementation within a Continuous Continuous-Improvement Process: What Happens When We Design with Adaptations in Mind? **Teachers College Record**. 120(5), 1–52.
- Wongyai, W. (2007). **phū rian pen samkhan** [Student-centered]. Encyclopedia of the Teaching Profession in Honor of His Majesty the King on the Occasion of the 60th Anniversary Celebrations of His Accession to the Throne. Bangkok: Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand. 425-430.